

संपादकीय मृत्युदंडाची शिक्षा

२५ जानेवारी रोजी अमेरिकेतील अलाबामा राज्यात केनिथ स्मिथला नायट्रोजन गॅस्ड्यूरे मृत्युदंड देण्यात आला. अलाबामा सरकार आणि तुरुंग प्रशासनाने ज्या प्रकारचे दावे या शिक्षेवाबत केले होते ते पूर्णपणे फोल ठरल्याने मृत्युदंडाची शिक्षा हवी की नको याबाबतीत चर्चाना पुन्हा एकदा उधाण आले आहे. मानवी समाजात शांतता आणि सुव्यवस्था राखण्यासाठी कायदे केले गेले आणि कायद्याचे उल्लऱ्यन करण्यार्थ व्यक्तींना शासन के ले जाऊ लागले. त्यामध्ये मृत्युदंडाच्या शिक्षेपासून ते इतर छोट्या मोठ्या शिक्षांचा सामावेश के ला गेला. दुसर्या महायुद्धाच्या समाप्तीनंतर जगात पर्हिल्यांदाच मानवी अधिकारावर गांभीर्याने चर्चा करण्यात आली. मनुष्याला जगण्याचा पूर्ण अधिकार आहे त्यामुळे आपण त्याचे जीवन हिरावून घेऊ शकत नाही. अशा प्रकारचे युक्तिवाद अनेक राष्ट्रांकडून करण्यात आले. व्यक्तीचे जीवन हिरावून घणारी मृत्युदंडाची शिक्षा असावी की नसावी यावर जागतिक पातळीवर आणि कायदे तज्जांमध्ये अनेक चर्चा गेल्या सतत वर्षांत झाल्या आहेत. परंतु, यातील कोणतीच चर्चा आजपर्यंत सर्व सहमतीने पूर्णत्वात जाऊ शकली नाही. अमेरिकेतील अलाबामामध्ये १९९८ मध्ये एका खिंकार धर्मगुरुरच्या पत्नीचा एक हजार डॉलरच्या बदल्यात सुपारी घेऊन खून केल्याच्या आरोपाखाली केनिथ स्मिथ नावाच्या व्यक्तीला न्यायालयाने मृत्युदंडाची शिक्षा ठोऱवली होती. अमेरिकेत भारताप्रमाणे मृत्युदंडासाठी फाशीचा वापर केला जात नाही. फाशीऐवजी तेथे

लिथल इंजेक्शनचा (विषाचे इंजेक्शन) आणि काही राज्यात विजेचा शॉक देऊन मृत्युदंड दिला जातो. केनिथ स्मिथला २०२२ मध्ये लिथल इंजेक्शनद्वारे मृत्युदंड देण्याचा प्रयत्न केला गेला. परंतु, तो अवश्यकी ठरला. इंजेक्शन देऊनही केनिथचा मृत्यू न झाल्यामुळे न्यायालयाच्या आदेशावरुन त्याला दुसर्यादा मृत्युदंड देण्याची तयारी करण्यात आली. परंतु, या वेळेस त्याला इंजेक्शनद्वारे मृत्यु देण्याएवजी नायट्रोजन गॅसद्वारे मृत्युदंड देण्याचे तुरुंग प्रशासनाने ठरविले. प्रशासनाच्या म्हणण्यानुसार, त्यांनी यासाठी केनिथ स्मिथची रीतसर परवानगी घेतली होती. नायट्रोजन गॅसद्वारे मृत्युदंड देण्याची जगातील पहिलीच वेळ असल्यामुळे संपूर्ण जगाचे लक्ष केनिथ स्मिथच्या शिक्षेकडे लागले होते. तुरुंग प्रशासन आणि वैज्ञानिकांच्या म्हणण्यानुसार नायट्रोजन गॅसद्वारे देण्यात येणार्या शिक्षेमुळे केनिथचा एक ते दोन मिनिटांत कसलाही त्रास न होता मृत्यु होईल. परंतु, प्रत्यक्ष दर्शनी दिलेल्या माहितीनुसार केनिथ स्मिथ जवळपास १९ मिनिटे मृत्युशी झूऱ्यां देत होता. सदर १९ मिनिटांत त्याला अनेक याताना झाल्या, त्याने स्वतःला वाचवण्याचे सर्व प्रयत्न केले. शेवटी गुदमरुन त्याला मृत्यू झाला. केनिथ स्मिथच्या भयावह मृत्युमुळे आलाबामा राज्य आणि तुरुंग प्रशासनाने ज्या प्रकारचे दावे नायट्रोजन गॅसवर केले होते ते संपूर्णपणे फोल ठरले. दुसर्या महायुद्धाच्या समाप्तीनंतर जगात मानवाधिकारावर व्यापक प्रमाणात चर्चा करण्यात आली. पूर्वी ज्याप्रमाणे अस्यात क्रूरपणे मृत्युदंडाची शिक्षा विविध राष्ट्रातील गुन्हेगाराना देण्यात येत होती तसा प्रकारच्या शिक्षा अनेक राष्ट्रांनी बंद केल्या. १९९६ मध्ये आलेल्या नागरी आणि राजकीय हक्कांवरील करारातील (आयसीसीआर) कलम ७ हे क्रूरपणे दिल्या जाणार्या शिक्षांना प्रतिबंध करते. १९७६ मध्ये पोर्टुगाल, १९७८ मध्ये डेन्मार्क, १९८१ मध्ये फ्रान्स, १९८४ मध्ये अर्जेंटिना, १९८५ मध्ये ऑस्ट्रेलिया, १९८७ मध्ये हैथी, १९८९ मध्ये कंबोडिया, न्यूझीलंड आणि रोमानिया, १९९० मध्ये हंगेरी, आर्यलंड, मोझांबिक, नामिबीयासह २०२२ मध्ये झांबिया, पपुआ न्यू गिनी अशा जगातील ८४ राष्ट्रांनी अपल्या राष्ट्रातून मृत्युदंडाची शिक्षा पूर्णपणे स्थगित केली आहे. वरील राष्ट्रांशिवाय ज्या राष्ट्रांमध्ये मृत्युदंडाची शिक्षा आजही दिली जाते तेथे गुन्हेगाराला शिक्षा देताना त्याला कमीत कमी त्रास होईल याची पूर्ण काळजी घेतली जाते. अर्थातच याला पश्चिम आशियायी राष्ट्रे अपवाद आहेत. भारतामध्ये मृत्युदंड दिला जावा की नाही याबाबत अनेक भमतमातरे आहेत.

शासकीय राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन

मुंबई | वृत्तसेवा

१९६७च्या विधी आयोगाच्या ३५पत्र्या अहवालात मृत्युदंडाची शिक्षा चालू ठेवण्याची तरतूद केली होती. भारतामध्ये स्वातंत्र्यापासून जवळपास ७२० गुन्हेगारांना मृत्युदंडाची शिक्षा ठोरविण्यात आली आहे. परंतु, यातील अनेक गुन्हेगारांची शिक्षा उच्च न्यायालय आणि सर्वोच्च न्यायालयाने जन्मठेप किंवा इतर शिक्षेत रूपांतरित केली असल्याचे प्रकर्षणे जाणविते.

१९८०च्या प्रकावन जागीवत. बद्धन सिंग वि. पंजाब राज्य या खटल्यात सर्वोच्च न्यायालयाने मृत्युदंडाची शिक्षा ही दुर्मिळातील दुर्मिळ गुन्ह्यांसाठी देण्यात यावी अशी मार्गदर्शक तत्वे घालून दिली आहेत. परंतु हे करीत असताना सर्वोच्च न्यायालयाने दुर्मिळातील दुर्मिळ शब्दाची व्याख्या मात्र दिलेली नाही. न्यायुक्ले कोणता गुन्हा हा दुर्मिळातील दुर्मिळ आहे आणि कोणता नाही हे टरवीण्याचे अधिकार न्यायाधीशांकडे आहेत. प्रत्येक व्यक्तीला आपले नैसर्गिक जीवन पूर्णपणे जगण्याचा अधिकार आहे. त्याने केलेल्या एखाद्या गुन्ह्यासाठी त्याला मृत्युदंड देणे योग्य नाही अशा प्रकारच्या भावना मानवाधिकार कार्यकर्ते व्यक्त करीत असतात. काही कायदे तज्ज्ञांच्या मतानुसार व्यक्तीचे जीवन हेतू ज्या राष्ट्राचा नागरिक आहे, त्या राष्ट्राची संपत्ती आहे. त्यामुळे ते ठेवणे किंवा नष्ट करण्याचा अधिकार त्या राष्ट्राकडे आहे. जगात अशा प्रकारच्या घटना अनेकदा समोर आल्या आहेत ज्यामध्ये एखाद्या व्यक्तीला एखाद्या गुन्ह्यासाठी मृत्युदंडाची शिक्षा देण्यात आली आणि नंतर ती व्यक्ती निर्दोष असल्याचे सिद्ध झाले. अशावेळी त्या व्यक्तीचे गेलेले जीवन परत कर्से आणणार हा प्रश्न असतो. म्हणून आजही ज्यावेळे से जगण्याच्या अधिकारावर चर्चा के ली जाते त्यावेळी मृत्युदंडाबोराबर, इच्छामृत्यु, आत्महत्येचा प्रयत्न करणे किंवा आत्महत्येसाठी प्रवृत्त करणे, प्रोत्साहित करणे अशा गोर्धनीची चर्चा होते. भारतामध्ये आत्महत्या करणे किंवा एखाद्यास आत्महत्येसाठी मदत करणे किंवा प्रवृत्त करणे, प्रोत्साहन देणे.

महासंस्कृती महोत्सव यशस्वी करणाऱ्या अधिकारी कर्मचाऱ्यांचा जिल्हाधिकाऱ्यांच्याहस्ते सन्मान

बीड | प्रतिनिधि

महासंस्कृती महोत्सव अंतर्गत जिल्हात दि.
१९ ते २८ फेब्रुवारी पर्यंत विविध क्रीडा स्पर्धा,
सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे यशस्वी आयोजन
करणाऱ्या प्रशासनातील अधिकारी कर्मचाऱ्यांचा
मान सन्मान जिल्हाधिकारी यांच्या हस्ते गुरुवारी
सायंकाळी छत्रपती संभाजी क्रीडांगण येथे करण्यात

आला. दि. १९ ते २१ फेब्रुवारी पर्यंत विविध
जिल्ह्यात क्रीडा स्पर्धाचे आयोजन झाले तर २४
फेब्रुवारीपासून ते २८ फेब्रुवारी पर्यंत पाच
दिवसीय महासंस्कृती महोत्सवाचे आयोजन
करण्यात आले. यामध्ये स्थानिक लोक
कलावंतांना मंच उपलब्ध करून देण्यात¹
आला. जिल्ह्यातील लोक शाहीर

लोककलावंतांनी त्यांच्या विविध लोककलांचे
सादरीकरण यावेळी के ले. यासह जागो
हिंदूस्तानी गुप यांचा देशभक्तीपर गीत गायनाचा
कायर्क्रम, स्टॅड अप कॉमेडी व कवी संमेलन, योगा
मलखांब व इतर सहाजिक खेळांचे चित्तथरारक
दर्शनही मंचावर झाले. सर्व कायर्क्रमांचे नियोजन
करून प्रत्यक्ष यशस्वी करणाऱ्या अधिकाऱ्यांचा

आणि कर्मचाऱ्यांचा यावेळी मानचिन्ह देऊन सन्मान करण्यात आला. यामध्ये उपजिल्हाधिकारी शैलेश सुर्यवंशी, कृषी अधीक्षक बाबासाहेब जेजुरकर, तहसीलदार सुहास हजरे, प्रभारी जिल्हा माहिती अधिकारी अंजू कांबळे-निमसरकर यांच्यासह जिल्हा प्रशासनातील कर्मचाऱ्यांचाही सन्मान करण्यात आला.

शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी सुधारित राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन योजना - मुख्यमंत्री

मुंबई । वृत्तसेवा

राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन प्रणालीतीती (एनपीएस) बाजारामधील चढ उतारामुळे निर्माण होणारी गुंतवणू विषयी जोखीम राज्य शासन स्वीकारैर असे जाहीर करून मुख्यमंत्री एकाना शिंदे यांनी राज्यातील १ नोव्हेंबर २०० रोजी व त्यानंतर नियुक्त होणाऱ्या कर्मचारी-अधिकाऱ्यांसाठी सुधारी राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन योजना लागेण्याचा निर्णय आज विधान सभेजाहीर के ला. या निर्णयानुसार कर्मचाऱ्यांनी विकल्प दिल्यास त्यानं शेवटच्या वेतनाच्या ५० टक्के इतके निवृत्तिवेतन व त्यावरील महागाई भवाढ, तसेच निवृत्तिवेतनाच्या ६० टक्के इतके कुटुंब निवृत्तिवेतन व त्यावरील महागाई भत्ता वाढ मिळणार आहे.

'हा निर्णय लाखो कर्मचारी अधिकाऱ्यांच्या उज्ज्वल भविष्याच्या दृष्टीनं महत्वाचा आहे. त्यांच्या कुटुंबियांच्या दृष्टीनंही हितकारण ठरेल, असा विश्वास मुख्यमंत्री यांनी यावेळी व्यक्त केला. तसेच कर्मचारी संघटनांना दिलेला शब्द पाळल्याचेच नमत केले गणीय निवृत्तिवेतन योजना

सेवा विभागाचे अपर मुख्य संघटनेसोबत चर्चा करून राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन योजनेची प्रत केली आहेत. त्यास कर्मचारी संघटनेही सहमती आहे समितीचे निष्कर्ष व विचारात घेऊन राष्ट्रीय प्रणालीतील बाजारामधील यामध्ये निर्माण होणारी विषयी जोखीम राज्य शासनाने हे शिफारशीतले तत्व मान्य य निवृत्तिवेतन प्रणालीतील योगमानानुसार निवृत्त होणारे अंगी जर प्रस्तावित मुद्धारीत निवृत्तिवेतन योजनेचा विकल्प यांना त्यांच्या शेवटच्या ५०% इतके निवृत्तिवेतन व महागाई वाढ तसेच मात्राच्या ६०% इतके कुटुंबीवाव त्यावरील महागाई वाढ वाहतील यांना आपापार्फे

यथोचित कार्यवाही करण्यात येईल.' मुख्यमंत्री म्हणाले की, वयोमानुसारांनी निवृत्ती स्वीकारावी लागते. त्यामुळं निवृत्तीवेतन हाच अनेकांसाठी जगण्याचा आधार रहतो. म्हणूनच सुरवातीपासूनच आम्ही या विषयावर सुरवातीपासूनच संवेदनशील राहीलो आहोत. निवृत्तीनंतर शासकीय कर्मचाऱ्यांना सुरक्षित व सन्मानपूर्वक आयुष्य जगता यावं हे तत्व माण्य केलंय. याविषयावर आम्ही राज्य सरकारी कर्मचारी-अधिकाऱ्यांच्या विविध संघटनांशी वारंवार संवाद-संपर्कात होतो. ज्या-ज्यावेळी या संघटनांनी या विषयावर चर्चेची, बोलण्याची मागणी केली. त्या-त्यावेळी आम्ही त्यांना वेळ दिला. समितीच्या अहवालावरीही बैठका घेण्यात आल्या. मंत्रिमंडळातील सहकारी, कर्मचारी-अधिकाऱ्यांच्या प्रतिनिधीशी, तज्ज्ञांशीही चर्चा केली आहे. यात उपमुख्यमंत्री तथा तत्कालिन वित्त मंत्री देवेंद्र फडणवीस तसेच विद्यमान वित्तमंत्री अंजित पवार यांनीही सकारात्मक सूचना केल्याचेही मुख्यमंत्रानी नमूद केले. दरम्यान, मध्यंतरी केंद्राप्रमाणे चराज्यातील ८० वर्षे पूर्ण झालेल्या निवृत्तीवेतन धारकांना वाढीव निवृत्तीवेतन देण्याची मागणी तसेच २००५ मध्ये भरतीयी जाहिरती निघाल्या, पण भरतीय प्रक्रिया पूर्ण झाली नसल्याने काळांतराने से वेत दाखल झाले ल्यांना जूनी निवृत्तीवेतन योजना लागू करण्याचा निर्णय घेतल्याची माहितीही मुख्यमंत्रानी दिली. शासनाने दिनांक १ नोव्हेंबर २०१६ ऐसी तर ज्ञांवांदा प्रियंक ठोण्टांग

कर्मचाऱ्यांना नवीन परिभाषित अंशदार
निवृत्तिवेतन योजना लागू केली आहे
तसेच केंद्र शासनाप्रमाणे दिनांक
एप्रिल २०१५ पासून राज्य शासकी
कर्मचाऱ्यांना राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन प्रणाली
लागू करण्यात आली आहे. या आर्थिक
वर्षात राज्यामध्ये राज्य सरकारी कर्मचाऱ्यांना
तसेच राज्य स्वायत्त संस्थेतील कर्मचाऱ्यांना
यांची संख्या १३ लाख ४५ हजार इतक्वा
असून यामध्ये राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन प्रणाली
लागू असणारे कर्मचाऱ्यांना ८ लाख २५ हजार
हजार इतके आहेत. त्यावर शासनामार्फी
जुन्या निवृत्तिवेतन योजनेवर ५२ हजार
६८९ कोटी इतका खर्च करण्यात आला
आहे. त्याचबरोबर राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन
प्रणाली अंतर्गत शासनाचा हिस्सा हा प्रणाली
हजार ६८६ कोटी रुपये इतका आहे
याशिवाय एकूण वेतनावरील खर्च
लाख २७हजार ५४४ कोटी इतका आहे
राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन प्रणाली व जुन्या
निवृत्तिवेतन योजना यांचा तुलनात्मक
अभ्यास करणारी समिती १४ मार्च
२०२३ रोजी स्थापन केली गेली होती
दिनांक १ नोव्हेंबर, २००५ रोजी किंवा त्यानंतर
नियुक्तहोण्याच्या कर्मचाऱ्यांना सेवानिवृत्तीअंतर्गत
खालील आर्थिक व सामाजिक मुक्ती
सुनिश्चित करण्यासाठी उपाययोजनेबाबत हा
समिती शिफारसी- अहवाल सादर करणारी
होती. या समितीत भारतीय प्रशसकीय
सेवेतील सेवानिवृत्त अधिकारी श्री. मुखोया
कुमार, के. पी. बक्षी, सुधीरकुमार श्रीवास्तव
तसेच लेखाव कोशीगारे विभागाचे संचालक
यांचा समावेश होता. या समितीनं अनेक
राज्यातील परिस्थितीचा साकल्याने अभ्यास
करून अद्वायक सापाने केला आहे

राज्यातील २ लाखाहून
अधिक शेतकरी सन्मान
निधीसाठी अपात्र

पुणे । वृत्तसेवा

दोन दिवसांपूर्वी केंद्र सरकारची योजना असलेल्या प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधीचा सोळावा हमा शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा करण्यात आला. केंद्राच्या या योजनेच्या धर्तीवर सुरु करण्यात आलेल्या नमो शेतकरी महासन्मान निधीचाही हमा त्याच्याबेळी शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा करण्यात आला आहे. पण या योजनेच्या १६ व्या हफ्त्यामासून राज्यातील अनेक शेतकरी अपात्र ठरले आहेत. कृषी विभागाच्या माहितीनुसार पीएम किसान योजनेचे ८८.८२ लाख शेतकरी कुटुंबांना १९८३.७२ कोटी रुपये १६ व्या हफ्त्यामध्ये वितरित करण्यात आले आहेत. तर राज्यातील २ लाख १० हजार ५८० शेतकऱ्यांना १६ वा हमा मिळाला नसून त्यामुळे अनेक शेतकरी चिंतेत आहेत. पण अशा शेतकऱ्यांनी चिंता करण्याची गरज नाहीये. तांत्रिक अडचणीमुळे किंवा ईकेवायसी केली नसल्यामुळे शेतकऱ्यांना पैसे मिळालेले नाहीत. ज्या शेतकऱ्यांनी आपले बँक खात्याला आधार लिंक केले नाही, ईकेवायसी केले नाही, काही कारणास्तव खाते बंद पडलेले आहे किंवा नोंदणी करण्याची प्रोसेस पूर्ण झालेली नाही अशा शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये या योजनेचे पैसे जमा झालेले नाहीत. ज्या शेतकऱ्यांची ईकेवायसी करायची राहिली असेल अशा शेतकऱ्यांनी ईकेवायसी, आधार लिंक आणि बँक खाते सुरु आहे का याची खात्री करून घ्यावी. जी १६वा हमा शेतकऱ्यांना मिळाला नसेल तरी ईकेवायसी केल्यानंतर शेतकऱ्यांना हे पैसे पुढच्या हफ्त्याबेळी किंवा त्याआधी वितरीत करण्यात येतात. त्यामुळे शेतकऱ्यांना घाबरून जाण्याचे किंवा चिंता करण्याचे कारण नाही. दरम्यान, राज्याच्या कृषी विभागाकडून १० मार्च पर्यंत ईकेवायसी, आधार सिडींग, नवीन नोंदणी करण्याचा लोकांना मान्यता देणे यासंदर्भातील मोहीम राबवण्यात आली असून सीएससी केंद्र व बँके मार्फत कामकाज सुरु ठेवण्याच्या सूचना आयोक्तालय स्तरावरून टेप्यात आल्या आहेत.

